

ธรรมเทศนางานวันชาติ

(อปรีหานิยธรรมกถา)

ของ

พระสุพจนมุนี วัดบวรนิเวศวิหาร

พิมพ์ในงานศพ

ขุนวิฑยานุกุลกวี (ทองดี เครือชะเอม)

วัดบางปรองจันสุวรรณภูมิ จังหวัดสมุทรสงคราม

วันที่ ๕ กันยายน ๒๔๗๔

คำนำ

นายตาก เงินดี หัวหน้าแผนกค่างองอาชีพสงเคราะห์ กรม
ประชาสงเคราะห์ มาแจ้งความประสงค์ขอหนังสือไปพิมพ์ เพื่อเป็น
ธรรมเนียมบรรณาการ ในงานศพ ขุนวิธานุกุดแก้ว ผู้เป็นตา.

มหามกุฏราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ ไม่มีความขัดข้อง
จึงจัดหนังสือธรรมเนียมเทศนางานวันชาติ ซึ่งพระสุพรรณมุนี หัวหน้ากอง
บัญชาการ มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้แต่งตั้งเมื่องานวันชาติ ที่ ๒๔
มิถุนายน ๒๔๘๔ ให้ตามประสงค์เพื่อให้ทันกาล.

ขุนวิธานุกุดแก้ว นามเดิมทองคำ เครือชะเอม เป็นบุตร
นายจัน นางผิง เครือชะเอม เกิดวันอาทิตย์ เดือน ๕ ปีระกา
พ.ศ. ๒๔๐๔ ที่บ้านปากคดของตตจวน ตำบลบ้านปรก อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่ออายุครบ ได้อุปสมบทที่วัดคู่อีสานามจันทร์
จังหวัดสมุทรสงคราม ต่อมาได้ย้ายมาอยู่วัดราชบูรณะ จังหวัด
พระนคร แล้วได้กตบแปดงเป็นพระธรรมยุตอยู่วัดมกุฏกษัตริย์ ได้
เล่าเรียนปริยัติธรรม สอบได้เป็นเปรียญ ๗ ประโยคในคราวเดียว
และได้เป็นครูชั้นเอกของมหามกุฏราชวิทยาลัย และเป็นกรรมการสนาม
หลวงฝ่ายบาลี ภายหลังได้ดำริศึกษา ออกไปรับราชการเป็นครูใน
โรงเรียนราชกุมารี ในพระบรมมหาราชวัง ได้ถวายพระอักษรแก่
เจ้านาย ทั้งฝ่ายใน ทั้งฝ่ายหน้า ฝ่ายหน้ามีสมเด็จพระบรมราชปิตุดา
เจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา พระเจ้าอยู่หัวรัชชกาลที่ ๗ เป็น

คณ. ฝ่ายใหม่มีสมเด็จพระบิดุจณา เจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร
เป็นคณ. ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนวิทยานุกุดกวี.

ขุนวิทยานุกุดกวีนั้น มีอักษรศาสตร์เยือกเย็นชอบความสงบ ไม่มี
ภัยไม่มีเวรกับใคร ๆ มีภาษิตประจำตนอยู่ข้อหนึ่งว่า ดีโคทกั วโร-
ตถิ นำเย็นเป็นไอด์ถอ์นประเดร์วิรู และชอบชวนชวายศึกษาวิชชาต่าง ๆ
คือ ภาษาไทย, ภาษามคธ, ภาษาอังกฤษ เมื่อออกจากราชการ
แล้วได้ไปพักอยู่ยังบ้านเดิม และได้ไปเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม
ณโรงเรียนปริยัติธรรม วัดเกตการาม อำเภอบางคณฑี จังหวัด
สมุทรสงคราม.

เมื่อวันที มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้ถึงแก่อนิจกรรม ด้วย
ความชราภาพ รวมอายุ ๘๓ โดยปี.

ขอกุศลศลวณัน จงตำเรัจวิบากศลมบัตติ แก่ขุนวิทยานุกุดกวีนั้น
ตามเจตนาประสงค์ของเจ้าภาพทุกประการ เทอญ.

กองบัญชาการ มหามกุฏราชวิทยาลัย

๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๕

พระธรรมเทศนา งานวันชาติ

อธิปหานิยธรรมกถา

พระสุพจนมุนี (ผิน สุวโจ ป. ๖) วัดบวรนิเวศวิหาร

แสดงทางวิทยุกระจายเสียง

ณวันจันทร์ ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๔๘๔

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ยาวกั๊วญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อภินฺทสนฺนิปาตา ภวิสฺสนฺติ
สนฺนิปาตพหุลา วุฑฺฒิเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุํ ปาณฺฑิ กฺงฺขา โน
ปรีหานีติ.

บัดนี้ จะแสดงพระธรรมะ พรรณนาอธิปหานิยธรรมกถา อัน
เป็นพระโอวาทของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อเป็น
ทางเจริญสติปัญญา ความเชื่อ ปราศจากความเลื่อมใส แก่ผู้ใคร่ธรรมปฏิบัติ
โดยสมควรแก่กาลเวลา เป็นลำดับไป.

อนึ่ง วันหนึ่งเป็นวันฆมมัตตวันนะ และเป็นเบื้องต้นแห่งงานวัน
ชาติ. เป็นศุภคติมหามงคลสมัย ถูกข้งามยามดีแห่งประชาชนชาวไทย
เพราะเท่ากับศาสดามาเบิดงานให้. อันวันชาตินั้น ย่อมเป็นอภีดกขิต-
กาด เครื่องหมายของชาติที่มีวัฒนธรรมเจริญรุ่งเรืองดีแล้ว. เท่ากับ
วันศาสดาที่เรียกว่า วิสาขบูชา. เมื่อถึงวันเช่นนั้น ประชาชนชาติชาว
ไทย ต่างมีใจร่วมพร้อมเพรียงกัน ตกแต่งเคหสถานด้วยธงชาติ

และประทับเป็นต้น คือนรบังงานนั้น, เป็นการแต่งตั้งความจงรักภักดี,
 กตัญญูกตเวทิต่อประเทศชาติ และเคารพนับถือเชื่อฟังในขณะผู้บริหาร
 ประเทศชาติโดยธรรม, ด้วยหวังความมั่นคงรุ่งเรืองเจริญก้าวหน้า
 แห่งรัฐของคน ๆ. ทั้งนี้ ก็เป็นผลอันเป็นไปตามธรรมดาของโลกวิสัย.
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเราทรงทศาย ทรงทราบเหตุคงน จึงทรงแต่งตั้ง
 ธรรมะ๕ทางเจริญไว้ให้ตายดีถาวร ทั้งฝ่ายพุทธจักร ทั้งฝ่ายรัฐจักร.
 ฝ่ายพุทธจักร ทรงแต่งตั้งภิกขุอุปนิหิตนิยธรรมสูตร ดังพระบาตทนามา
 ตั้งเป็นกระตุนของคณนั้น แปรโดยความว่า

- ๑) ภิกษุจักเป็นผู้หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ และประชุมกันมาก
 ครัง.
- ๒) จักเป็นผู้พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม
 และพร้อมเพรียงกันช่วยกันทำกรณียะของสงฆ์.
- ๓) จักไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่คัดทอน
 พระบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้แล้ว จักปฏิบัติตามสิกขาบท
 ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้โดยเคร่งครัด.
- ๔) จักตั้งการเคารพนอบนอบบูชาพระเถระผู้รัตตัญญู บวชมา
 นาน ผู้เป็นสังฆบิดร สังฆปริณายก และจักได้ใจโอวาทของท่านว่า
 เป็นของควรศึกษา.
- ๕) จักไม่ดูอำนาจศัณหาซึ่งบังเกิดขึ้น เป็นเหตุให้หม่อมไปในภพ
 ใหม่.

๖) จักเป็นผู้มุ่งหมายในเสนาสนะบ้างอยู่.

๗) จักตั้งสติไว้โดยเฉพะเพราะว่า เพื่อนพรหมจารีผู้มั่งคั่งบริบูรณ์
ซึ่งยังไม่มากก็ขอให้มา ส่วนผู้ที่มาแต่ก็ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข.

ครั้นปฏิบัติได้ดังนี้ ความเจริญก็เป็นทีที่หวังได้ ไม่มีเสื่อมเลย.

ในฝ่ายรัฐจักร ทรงแต่งตั้งแก่เจ้าตจฉวี ในพระนครเวสาลีว่า

๑) ชาววิเศษจักเป็นผู้ประชุมกันเอง ๆ และประชุมกันมากครั้ง.

๒) จักพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเด็ก พร้อมเพรียง
กันทำการงานของชาววิเศษ.

๓) จักไม่บัญญัติวิเศษธรรมที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่คัดทอนส่วน
ที่บัญญัติแล้ว ยึดถือปฏิบัติในวิเศษธรรมที่เป็นโบราณตามทีบัญญัติ
ไว้แล้ว.

๔) จักตั้งการระเคารพนอนบพบูชาซึ่งวิเศษผู้ใหญ่ผู้เฒ่า ใต้ใจ
โอวาทของท่านว่าเป็นของควรศึกษา.

๕) จักไม่ดูคร่ำครึแห่งหญิงของตฤต กุมารีของตฤต.

๖) จักตั้งการระเคารพนอนบพบูชาซึ่งวิเศษเจดีย์ คืออนุตตาวรีย
ของชาววิเศษทั้งหลาย ทั้งที่อยู่ในภายใน ทั้งที่อยู่นอก พระนคร และ
ไม่ปล่อยให้พดกรรมที่เป็นกรรม ที่เคยให้ ที่เคยทำ แก่เจดีย์ คือ
อนุตตาวรียนั้น ๆ เสื่อมไป.

๗) จักจัดการอารักขา บังคับกันคุ้มครอง อันเป็นกรรมใน พระ
อรหันตเจ้า ด้วยหวังว่า พระอรหันตเจ้าทั้งหลายที่ยังไม่มาสู่แว่นแคว้น

ก็ขอให้มา ส่วนที่มาแล้วก็ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข.

ครบปฏิบัติได้ดั่งน ความเจริญเป็นที่หวังได้ ไม่มีเสื่อมเลย ดั่งน.
พระโอวาทที่ตรัสประทานทั้ง ๒ พระสูตรนี้ ใจความก็คล้ายคลึง
กัน. เบื้องหน้าแต่จะ จักได้อธิบายโดยเทียบเคียงกันเป็นลำดับไป.

(๑) อันคนที่เกิดมา จำเป็นต้องเกี่ยวของเนื่องถึงกัน ต้องช่วย
กัน และต้องมีการปกครอง มีระเบียบเป็นแนวทางปฏิบัติ. และจำเป็น
ต้องขยายตัวออกไปในที่ต่าง ๆ. เมื่อความอยู่ห่างมีชน ความสัมพันธ์
ก็ห่างกันไป. แต่มีระเบียบและภาษาเป็นต้น ก็จะไม่แยกเพี้ยนแตกต่าง
กันออกไปเป็นลำดับ อันเป็นเหตุให้ต่างหมู่ต่างคณะ ตัดขาดต่างชาติ
เป็นทางตัดทอนหรือตัดกำลังแห่งชาติเดิมของตนเอง นอกจากนั้น ยัง
เป็นช่องทางให้ศัตรูอุปสรรคอันตรายมาขัดขวางทำลายต่างบ้าง มี
ความจำเป็นที่ต้องขอความร่วมมือช่วยกันบ้าง จึงจำเป็นต้องมีที่
ประชุม ซึ่งเรียกว่า "สภา."

การประชุมกัน ย่อมเป็นทางให้เกิดความคุ้นเคยสนิทสนมรู้จัก
สุขทุกข์ของกันและกัน ปรับปรุงความคิดความเห็นให้ตรงรอยเป็นอย่าง
เดียวกัน เป็นเหตุปลูกฝังบรรณภาพและเสรีภาพ ชักจูงกันไปในตัว เป็น
ทางให้ความเป็นธรรม สัมภาพ เสรีภาพ อุดมภาพ ดีทธี หน้าที่.
เป็นอุบายอบรมใจของผู้ประชุมให้หนักแน่น มีอหยาศัยเป็นนักกีฬา
และเป็นที่ให้ได้ฟังความคิดความเห็นของผู้อื่น อันเป็นทางขยาย
ความรู้ของตน เป็นบ่อเกิดแห่งวัฒนธรรม เป็นที่ประสานสัมพันธ์

เป็นที่รวมแคะเป็นที่เผยแพร่การงาน เป็นที่เกิดของระเบียบการเป็นต้น
 เป็นโรงเรียนหลังใหญ่ ได้มีมาแต่โบราณกาลแล้ว แคะกำลังมีอยู่ใน
 บัคน ทั้งจะมีต่อไปในกาลข้างหน้าอีก. องค์การณทั้งหลายในโดก ทั้ง
 ส่วนย่อยทั้งส่วนใหญ่ ซึ่งขยายกว้างออกไปจนถึงโดก ก็มีสถาเป็น
 ศูนย์กลาง เป็นที่รวมขององค์การณนั้น ๆ. เมื่อสถายังมีอยู่ครบโด
 ก็เป็นเครื่องหมายความคงอยู่ได้ขององค์การณนั้น ๆ. เพราะเหตุฉะนั้น
 สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้ทรงสอนทั้งฝ่ายพุทธจักร ทั้งฝ่าย
 รัฐจักร เหมือนกันทำให้มีการประชุมกัน คริสต์ธรรม์วิญการหมั้น
 ประชุมกันว่า “วุฑฺฒิเยว ปาณิกงฺขา” ความเจริญเป็นหวังได้
 “โน ปริหานิ” ไม่มีความเสื่อมเตย.

แต่ผู้เข้าสถาอาจจะมีต่าง ๆ กัน. เพราะฉะนั้น จึงทรงแต่งตั้ง
 ลักษณะของการประชุม, เรื่องที่ยกขึ้นปรารภในที่ประชุมว่า เมื่อ
 ประชุมกันแล้ว ถ้าไม่มีเรื่องกให้ฟังอยู่ด้วยอริยคุณ, เมื่อมีเรื่องก
 ช่วยกันพิจารณาจัดทำความรอบคอบ, ให้รู้จักปฏิบัติงานให้สัมพันธ์
 กับเหตุการณ์สมัยนิยม ดังคำสอนสุภาษิตคาถาว่า

“อุกฺกฏฺเจ สุรมิจฺฉนฺติ มนฺตีสฺส อุกฺตฺตุหฺลํ

บิยญจ อนฺนปानมฺหิ อตฺเต ชาเต จ ปณฺทิตํ”

แปลความว่า “เมื่อคราวคบชน ย่อมต้องการผู้เข้มแข็ง; เมื่อคราว
 ปรีกษา ย่อมต้องการผู้พูดไม่พดาม; เมื่อคราวมีข้าวน้ำ ย่อมต้องการ
 การบิยชน; เมื่อคราวพิจารณาเหตุผล ย่อมต้องการผู้รู้หนัก.” แคะ

ทรงสอนให้เป็นผู้สงบระงับสภาพเรียบร้อย หนักแน่นในเหตุการณ์
 เพื่อให้ที่ประชุมเป็นไปด้วยดี. ทรงคติที่ประชุม ซึ่งไม่มีผู้สงบระงับว่า
 “เนสา สภา ยตุถ น สนฺติ สนฺโต” “สัตบุรุษไม่มีในที่ประชุม
 ใด. ที่ประชุมนั้น ก็ไม่ชื่อว่าสภา” ดังนี้.

บัดนี้ ประเทศไทยเรา ได้ปฏิบัติตามพระพุทธชโอวาทข้อนี้ด้วยดี
 กตาวคือ ได้ตั้งสภาขึ้นไว้เป็นแห่งกต่าง ให้ราษฎรเด็กผู้สมควร
 เข้ามาร่วมประชุม ทั้งยังได้ขยายลักษณะของสภาให้เป็นหน่วยสาขา
 ออกไปตามท้องถิ่นที่สมควรอีก.

(๒) การประชุมกัน จะเป็นไปด้วยดี ก็ต้องอาศัยสามัคคีเป็น
 ข้อใหญ่. เพราะฉะนั้น จึงได้ตรัสธรรมะข้อที่ ๒ ค้อมาอีกว่า “เมื่อ
 ประชุม ก็ให้พร้อมเพรียงกันประชุม เมื่อเลิก ก็ให้พร้อมเพรียงกัน
 เลิก พร้อมเพรียงช่วยกันทำกิจของหมู่.”

อันสามัคคีนั้น ย่อมเป็นรากฐานของความเจริญ ทั้งทางโลก
 ทั้งทางธรรม จำต้องปรารถนาสามัคคีเป็นข้อใหญ่. ในร่างกายนี้ ถ้า
 ธาตุทั้ง ๕ ยังสามัคคีกันค้อยู่ ร่างกายนั้น ก็แข็งแรงทำางานได้ดี
 ในหมู่ใด ประเทศใด ถ้าประชาชนในที่นั้น มีสามัคคีความพร้อม
 เพรียงกัน. หมู่หนึ่ง ประเทศนั้น ก็มีความเจริญ. แม้ในการปฏิบัติ
 ธรรมะ ถ้าอริยมรรคมีองค์ ๘ รวมเป็นมคคค์มังกค์. อริยมตก็เกิดขึ้น
 ผู้ปฏิบัติธรรมะ ก็ได้สำเร็จมรรคผล. เหตุฉะนั้น จึงได้มีพุทธศาสน-
 ุภาพิศาตร์รเรวีญคุณของสามัคคีว่า “สุขา สงฺขมสุส สามคฺคี”

“ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข” บ้าง, “สมคฺคานํ ตโป
 สุขโ” “ความเพียรของหมู่ที่พร้อมเพรียงกัน เป็นเหตุให้เกิดสุข”
 บ้าง, “สพฺเพสํ สงฺฆภูตานํ สามคฺคี วุฑฺฒิสาธิกา” ความพร้อม
 เพียรของคนที่เป็หมู่กัน ย่อมเป็นคุณยังประโยชน์ให้สำเร็จ” บ้าง,
 และทรงบอื่งกั้การทำตายดำมคคิ ด้วยวางโทษถึงอนันตริยกรรม
 อันเป็นกรรมหนักอย่างที่สุดใ้พระพุทฺชศาสดนา. ทรงแ่ดงธรรมะอัน
 เป็นเหตุให้เกิดดำมคคิ ด้วยให้ม่เมตตา เป็นไปทางกาย ทางวาจา
 และทางใจ ในเพื่อนกัน ทั้งใ้ที่ค่อหน้า ทั้งใ้ที่ตบหลัง. ให้แบ่งบ้ัน
 ติภาที่ไ้มาโดยธรรม โดยที่สุ่ดอาหารใ้บาตร ก็ให้แบ่งออกเฉ่ดี.
 ทรงสอนม่ให้เป็นผู้ม่ใจคอกบแคบ คร้ดีว่า “เนกาสิ ลภเต สุขิ”
 “บริโภคค้แต่ผู้เดียว หาไ้ความสุขม่.” และทรงสอนให้เป็นผู้ละมอ
 กันด้วยคิ่ด ด้วยทิจฺฐิ. ทรงแ่ดงอนิสังส์ว่า “สาราณียา” “ธรรม
 เหน่านเป็นรากฐานแห่งความจับใจ.” “ปิยกรณา” “เป็นเหตุก่อ
 ความรัก.” “ครุกรณา” “เป็นเหตุให้เกิดความเคารพ.” “สงฺคหาย
 อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกิภาวาย สิวตฺตุนฺติ” ย่อมเป็นไปเพื่อ
 สงฺเคราะห์ เพื่อม่วิวาท เพื่อดำมคคิ เพื่อเอกิภาพ คิ่อมภาวะเป็น
 น้าหนึ่งใจเดียวกัน.” ทรงสรูปอนิสังส์ดังเป็นหนึ่งว่า “วุฑฺฒิเยว
 ปาฏิกงฺขา โน ปรีหานิ” “ความเจริญเป็นที้หวังไ้ ไม่มีความ
 เตื่อมเตย.”

แม้พระพุทฺชโองาทข้อนี้ ประชาชนชาวไทย ก็ไ้ปฏิบัติมาด้วย

ดี. ถ้ามีคัคเป็นหน้าหนึ่งใจเดียว ช่วยกันทำกิจการของประเทศชาติ ทั้ง
ในคราวมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน ทั้งในคราวปกติ ตามกำลังและหน้าที่
ของตน ๆ แล้ว.

(๓) ถ้ามีคัคนั้น จะเป็นไปด้วยดี ก็ต้องเป็นคัคที่รวมเข้าหา
ส่วนกลาง. ไม่ใช่คัคที่แยก คัคที่แตก จากส่วนกลาง. ถ้าเป็น
คัคที่แยกแล้ว ก็จะแตกหมู่แตกคณะ เป็นการฆ่าตายต่าง ซึ่งมีโทษ
อย่างมาก. ชรรมะอันเป็นบ่อเกิดและประธานคัค ก็คือพระพุทท
ศาสดา และจารีตประเพณีอันดีของชาติ. เพราะฉะนั้น จึงตรัสชรรมะ
ข้อที่ ๓ ห้ามไว้ว่า “ยาวกัวณจ ภิกขเว ภิกขุ อปฺปณฺณตฺตํ น
ปณฺณเปสฺสสนฺติ” “ภิกษุจักไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่บัญญัติไว้.”
“ปณฺณตฺตํ น สมฺมุจฺฉินฺทิสฺสสนฺติ” “จักไม่คัดทอนพระพุททบัญญัติ”
“ยถา ปณฺณตฺเตสฺส สิกฺขาปเทสฺส สมาทาย วตฺติสฺสสนฺติ” “จัก
รับประพฤติกตามสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้แล้วเพียงใด”
ความเจริญก็เป็นที่หวังได้เพียงนั้น.

พระพุททบัญญัตินั้น เมื่อก้าวโดยทั่วไป ก็ได้แก่พระศาสดา
อันเป็นคำสั่งและคำสอน. คำสั่งเป็นพระวินัย คำสอนเป็นชรรมะ, ดัง
มีคำทูลถามว่า พระพุททเจ้ากับพระสาวกก็หมดอาสวกิเด็ดเหมือนกัน
เมื่อเป็นเช่นนั้น จะมีอะไรเป็นเหตุให้ต่างกัน. พระองค์ตรัสเหตุแห่ง
ความต่างว่า พระศกาคตได้ตรัสรู้ในเมื่ออริยมรรคยังไม่บัญญัติ, ส่วน
พระสาวกทั้งหลาย ได้รู้แจ้งในเมื่ออริยมรรคบัญญัติแล้ว. แต่โดย

ฉะเพาะคำว่า บัญญัติ มักนิยมใช้ในฝ่ายพระวินัย, ดังพระพุทธภาษิต
 ที่ตรัสไว้ในเวทนาโกตปรินิพพานว่า "สมฺโม จ วินโย จ เทสิโต
 ปลฺลตฺโต โส โว มมจฺจเยน สตุถา" "ธรรมที่เราแต่คงแต่
 วินัยที่เราบัญญัติแล้ว โดยกาดดวงไปแห่งเรา ธรรมแะวินัยนั้น จัก
 เป็นคำสดาของท่านทั้งหลาย" ดงน. ธรรมกับวินัยอันเป็นพระคำสดานา
 พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติชน. ถ้าเป็นบัญญัติของผู้อื่น ก็ไม่ใช่พระพุท
 คำสดนา. เมื่อบัญญัติกันชนใหม่ตามใจชอบแล้ว, คำสดนาแก่ก็หมด.
 นนก็เป็นทางเลื่อม. ถ้าพุทธบริษัททั้งคฤหัสถ์ทั้งบรรพชิต ไม่คัดทอน
 พระบัญญัติพระพุทธโอวาท รับปฏิบัติอยู่ในข้อที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว.
 ถึงอย่างไร พระพุทศำสดนาก็ทรงอยู่ได้ ไม่มีคความเลื่อม. การบัญญัติ
 ข้อธรรมชนใหม่ ก็เท่ากับการประกาศตนเป็นผู้ไม่นับถือพระสัมมา
 สัมพุทธะ. การคัดทอนพระบัญญัติของพระพุทธเจ้า ก็เท่ากับทำดา
 ของคพระสัมมาสัมพุทธะ. การปฏิบัติตามพระบัญญัติ ก็เท่ากับปฏิบัติ
 พระองค์พระสัมมาสัมพุทธะ. เพราะพระองค์ทรงยกธรรมแะวินัยที่
 บัญญัติไว้เป็น คำสดนาดังแต่คงมาข้างต้น.

การที่ทรงห้ามไว้อย่างนี้ ก็หมายความว่า ไม่ทรงยอมตดพระ
 บัญญัติคือพระธรรมวินัยดงมาหาบุคคล ให้จูงบุคคลชนไปหาพระ
 ธรรมวินัย. เพราะถ้าจะให้ตดพระธรรมวินัยดงมาหาบุคคลแล้ว, ต่าง
 ก็จะไม่แก่กันไปตามชอบใจของคน ๆ. ในที่สุด ก็จะไม่หาอะไรเป็นหัดก็ไม่
 ได้. แม้เพียงฝ่าเห็ดองน้อยห้อยหูก็จะไม่มี. เพราะฉะนั้น จึงทรงกำชับ

ข้อนี้ไว้ ทั้งฝ่ายพุทธจักร ทั้งฝ่ายรัฐจักร. ในฝ่ายรัฐจักรที่ปฏิบัติกัน
อยู่ พระราชบัญญัติที่จะประกาศใช้ ก็กำหนดให้มีอำนาจออกได้แต่
แห่งเดียว ไม่ให้ออกหลายที่หลายแห่ง อันจะเป็นเหตุให้แก่งแย่งกัน.
แต่ไม่ให้ผู้นอนใดแก้ไข คัดทอน เพิ่มเติม ได้ตามชอบใจ, ที่เรียกว่า
“วินัยต้องเป็นวินัย คำสั่งต้องเป็นคำสั่ง.” ผู้ตั้งงานนั้น จักดำรงฐานะ
อยู่ได้ ก็เพราะคำสั่งยังคงศักดิ์สิทธิ์. ความศักดิ์สิทธิ์ไม่มีในที่ไหนใด ความ
เรียบร้อยก็ไม่มีในที่นั้น เมื่อผู้บัญญัติยังมีอยู่ ถ้ามีเหตุจำเป็นจะต้อง
แก้บัญญัติ ก็ต้องเสนอให้ผู้บัญญัติที่ตนเอง ถ้าให้ผู้นอนแก้ไข ผู้
บัญญัติเดิมก็เสื่อม.

แม้ในพระพุทธศาสนาของพระราชาชนชาวไทย ก็ได้ตระหนัก
แน่แต่ตั้งใจประพฤติกฎปฏิบัติอยู่. คณะรัฐบาลได้ตั้งกรรมการขนบารุง
แต่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ด้วยจะชักจูงคนให้ประพฤติตรงตามพระ
ธรรมวินัย มิให้ผิดตกพระธรรมวินัยลงมาหาบุคคล. ยิ่งกว่านั้น ยัง
ได้ฟื้นฟูประเพณีของไทยแท้ ซึ่งเป็นธรรมเนียมโบราณดั้งเดิมขึ้นมา
ประกาศใช้ให้ปฏิบัติกันอีก. เมื่อพระราชาชนชาวไทยยังนิยมศาสนา ดั้ง
ธรรมเนียม คดอดจนใช้สิ่งของ ๆ ไทย ความเป็นไทย ก็จะมีแต่
วัฒนาถาวรต่อไป.

(๕) พระพุทธศาสนาจะเป็นไปได้ดี ก็เพราะพุทธศาสนิกชนยังมีความ
เคารพในพระธรรมวินัย. ชาติไทยจักเป็นไปได้ดีด้วยดี ก็เพราะคนไทย
มีความเคารพหลักธรรมประจำชาติของตน. แต่ในศาสนาหรือในชาติ

ก็ต้องมีหัวหน้าเป็นผู้หนักผู้ใหญ่ เป็นประธานในศาลนาหรือในชาติ.
 ความเคารพยอมเป็นเครื่องหมายของความเจริญ, เป็นเครื่องประกาศ
 ความเป็นผู้ดีของบุคคล. เป็นเหตุบังเอิญลึกลับความชั่วร้าย, เป็นเหตุ
 ปดุงด่ามคค. เพราะเหตุฉะนั้น พระดำมดำมพุทธเจ้าจึงได้ตรัสธรรมะ
 ข้อที่ ๔ รวมเป็นอย่างเดียวกัน ทั้งฝ่ายพุทธจักร ทั้งฝ่ายรัฐจักรว่า
 ให้มีความเคารพในท่านผู้หนักผู้ใหญ่ที่เป็นหัวหน้า เชอฟังโอวาทของ
 ท่าน. ทรงกำหนดคุณสมบัติของบุคคลผู้เป็นผู้หนักผู้ใหญ่ไว้โดยพระ
 คำว่า

“ ยมฺหิ สจฺจญฺจ ชมฺโม จ อหิสฺสา สณฺณโม ทโม
 สเว วนฺตมฺโถ ธีโร โส เถโรติ ปวฺจฺจติ ”

ซึ่งแปลความว่า “ สัจจะ อหิงสา สันญณะ ทมะ มีอยู่ในผู้ใด ผู้นั้น
 เป็นชนที่มีมตทินอันกายเดี่ยวแล้ว ท่านเรียกว่าผู้หนักผู้ใหญ่ ” ดังน.
 แต่ถ้าเป็นผู้มีอายุมากอย่างเดียวกันไม่ต่างกัน ต้องด้วยพจนประพันธ์
 พุทธภาษิตว่า

“ น เตน เถโร โหติ เยนสุส ปลิตํ สีโร
 ปริปกฺโก วโย ตสฺส โมชฺฉินฺโนติ วุจฺจติ ”

“ บุคคลไม่ชื่อว่าเป็นผู้หนักผู้ใหญ่ เพราะเหตุที่ศีรษะขาว ้วยหง่อม
 เท่านั้น (ถ้าไม่มีคุณธรรม) ท่านเรียกว่า โมชฉินโน แก่เปล่า ”
 ดังน. รวมความว่า ให้อยู่ในโอวาทของผู้หนักผู้ใหญ่ ในทางที่ถูกที่
 เป็นธรรม. ไม่ให้ประพฤติตามอำเภอใจ. อันคนที่อยู่เป็นหมวดหมู่กัน

ก็ต้องมีหัวหน้า. แม่แตงม้อ ก็มีเด็กมีใหญ่กว่ากัน ในครัวเรือน
ก็ต้องมีพ่อบ้านแม่เรือน ในตำบลในอำเภอ ตลอดจนในประเทศ ก็
ต้องมีหัวหน้าเป็นลำดับขึ้นไป ถ้าผู้น้อยไม่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ในทาง
ที่ถูกแล้ว บ้านเรือนตลอดถึงประเทศ ก็จักตั้งอยู่ไม่ได้ เหมือนกับ
ตุ๊กเรือที่ไม่เคารพหัวหน้าเรือ เรือก็เดินไปไม่ได้ ย่อมถึงอับปางฉะฉิน.

แม่พระพุทฺธชโองาทชอน ประชาชนชาวไทย ก็ได้ปฏิบัติมาแต่
เป็นต้นมา คือเคารพนับถือเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้หลักผู้ใหญ่ ดัง
ปรากฏมาแต่เป็นลำดับ.

(๕) อื่นความเคารพนับถืออื่น ๆ จะเห็นไปด้วยดี ก็ต้องอาศัย
ตั้งบรรจงความทะยานอยากไว้ในภายใน ยับยั้งจิตใจด้วยเหตุผลอย่าง
หนักแน่น ไม่ทำตามอำนาจของความทะยานอยาก หาดีทางปฏิบัติ
ด้วยความเป็นธรรม ให้เสียน้อย ให้ได้ผลมาก โดยนึกถึงภาษิตว่า
“บุคคลย่อมแก้ความขัดข้องด้วยปัญญา. การงานที่ประกอบด้วย
ธรรมะย่อมมีรากฐานมั่นคง, ผู้ทำการใหญ่ต้องชนะเหตุภายในก่อน.”
เพราะฉะนั้น สมเด็จพระผู้มพระภาคเจ้า จึงได้ทรงแต่งตั้งธรรมค้อมา ทั้ง
ฝ่ายพุทฺธจักร ทั้งฝ่ายรัฐจักร ในฝ่ายพุทฺธจักร ห้ามไม่ให้ดูอำนาจของ
คณา เพราะภิกษุผู้ประพฤติตามอำนาจของคณา ย่อมมีแต่ความ
เดือม อย่างน้อยก็แต่งตั้งว่าเป็นผู้ไม่เจริญ เพราะอยู่ภายใต้อำนาจของ
กิเลส อย่างมากก็ถึงความเสียหายตายจากเพศ. ฝ่ายรัฐจักร ห้ามไม่
ให้เข้มเหงหญิง เพราะคฤหัสถ์ผู้เข้มเหงหญิงโดยพดการ ย่อมเป็นเหตุ

ให้ผิดพ้องหมองใจกัน อันเป็นเหตุให้แตกสามัคคี เป็นจรรยาของ
ผู้ที่ยังไม่มีความเจริญ.

แม้พระพุทธชโอวาทสอน ประเทศไทย ก็ได้ใส่ใจรับประพฤติ
ปฏิบัติ จนได้มีประกาศให้เออเพื่อต่อสัตว์เพศและผู้เด็กผู้แก่. ออก
กฎหมายวางโทษผู้ประพฤติผิดธรรม เพื่อกวดขันไม่ให้ประชาชน
ประพฤติเช่นนั้น. คณะรัฐบาลผู้บริหารประเทศ ก็ได้ถือเป็นหลักปฏิบัติ
การด้วยดี ดังเป็นที่ปรากฏมาแล้ว.

(๖) อันการที่จะห้ามไม่ให้ประพฤติไปตามอำนาจของกิเลส, ก็
ต้องหักให้สงบใจด้วยหลักออกจากหมู่. หรือให้ระดกถึงผู้ที่ได้ทำ
ประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นต้น. เพราะฉะนั้น จึงได้ทรงสอนใน
ฝ่ายพุทธจักร ให้ภิกษุขีณดีในเดนาสนะป่า. ในฝ่ายรัฐจักร ให้เคารพ
บูชาเจดีย์คือนุสต์สาวรีย์ ป่านั้นเป็นที่เหมาะสมควรแก่ภิกษุผู้หักจากโลก
มาแล้ว เพราะป่าก็เป็นทีประสูติ ครีตรู และเสด็จดับขันธปรินิพพาน
ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า. เมื่อภิกษุน้อมใจเข้าไปดูป่า ก็ย่อมได้รับ
ความวิเวกเป็นชั้น ๆ ขึ้นไป. ส่วนประชาชนชาวบ้านจะเข้าป่าไม่ได้ จึง
หาอุบายสอนให้ระดกถึงเจดีย์คือนุสต์สาวรีย์อันเป็นที่สถิต หรือเป็น
เครื่องหมายของการทำดี และผู้ทำความดี. นุสต์สาวรีย์นั้น ในครั้ง
ก่อนเรียกว่า เจดีย์ โดยทั่วกันหมด. แต่ในบัดนี้ คำว่า เจดีย์ หมายถึง
เขาตฤปในครั้งโบราณ เจดีย์หรือนุสต์สาวรีย์นั้น มีกำหนดให้สร้าง
เพื่อเป็นที่ระดกถึงผู้ที่ได้ทำดีทำชอบเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติตลอด

ถึงโตก เพื่อให้เป็นตัวอย่างของคนทั้งหลาย. เมื่อประชาชนหมั่นระตัก
ถึงพระเจดีย์คอกอนุเสาวรีย์แล้ว จิตต์ใจก็ออกห่างจากกิเลสฝ่ายต่ำ
ดำเนินไปแต่ในธรรมฝ่ายสูง มุ่งทำประโยชน์บ้าง จึงเป็นเหตุให้เจริญ
ไม่มีความเสื่อม.

แม้พระพุทธชโอวาทข้อนี้ ประชาชนชาวไทย ก็ได้รับประพาศ
ปฏิบัติอยู่อย่างบริบูรณ์ ได้เคารพสักการะเจดีย์สถานและอนุเสาวรีย์
อยู่เนืองนิตย์ เช่นการปฏิสังขรณ์พระธาตุพนม สร้างพระเจดีย์เป็นที่
บรรจุพระบรมธาตุ, และสร้างอนุเสาวรีย์อื่น ๆ, ประกอบด้วยมิ่งงาน
นมัสการและแสดงความเคารพเจดีย์หรืออนุเสาวรีย์ประจำปีตลอดมา.

(๗) ธรรมะที่จะแสดงหานั้น ความจริงก็อยู่ที่คนนั่นเอง มิใช่
อยู่ที่อื่นใดอื่นนอกจากคนไปเลย ผู้ประพาศธรรมะที่บริบูรณ์ด้วยดี
ก็คอบรรพชิตซึ่งกำหนดอย่างสูงได้แก่พระอรหันต์. ท่านผู้เช่นนั้น เป็น
สมณะผู้ตั้งบจากบาป, เป็นผู้สะอาดด้วยกาย วาจา ใจ, ไม่เบียดเบียน
หรือก่อกวนทุกชีวิตอื่นให้แก่ใคร ๆ, จึงได้มีคำสั่งรเสริญคุณอย่างคำ
ไว้ว่า “อรณัธ สมณา โลกเก” “สมณะยอมไม่เป็นเด็ห้ยคัจญไร
ในโตก.” “สมณานญจ ทสฺสนั เอตมฺมงฺกตมฺตฺตมึ” “การได้
เห็นสมณะเป็นอกุคคมมงคล.” โตกนั้นจะเจริญเป็นปกติสุขได้ ก็เพราะมี
ความสงบจากความชวหรือความยุ่งยาก. สมณะผู้ตั้งบมีในทใด. ย่อม
ทำคนให้เป็นตัวอย่างในที่นั้น ทั้งช่วยแนะนำสั่งสอนประชาชนให้ชว
ชวายประพาศปฏิบัติในธรรมะ เมื่อประชาชนมาประพาศปฏิบัติตาม

แล้ว ความเขียดเขี้ยนก็จกไม่มี. เมื่อเป็นเช่นนั้น โดกกก็จะอยู่เป็นสุข. เพราะฉะนั้น สัมณะจึงเป็นที่ตั้งการะของประชาชนผู้ใคร่ธรรม. ถ้าผู้ใดเขียดเขี้ยนสัมณะให้เดือดร้อนด้วยอกุศลเจตนาแล้ว. ผู้นั้นจกได้รับกรรมอันหนักในทิฏฐุธรรม. เพราะฉะนั้น จึงทรงสอนไม่ให้เขียดเขี้ยนสัมณะ. ในฝ่ายพุทธจักร สอนให้ตั้งจิตต์แผ่เมตตาไปว่า เพื่อนพรหมจรรย์ผู้ศัดเป็นที่รัก ที่ยังไม่มาขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่เป็นสุข. ในฝ่ายรัฐจักร ทรงสอนให้จัดการอารักขาป้องกันคุ้มครองที่เป็นธรรม ซึ่งเรียกว่า “ธมฺมิกการุขาวรรณคฤตติ” ในพระอรหันตเจ้าทั้งหลาย ที่ยังไม่มาสู่แคว้นแคว้นก็ขอให้มา ที่มาแล้วก็ขอให้อยู่เย็นเป็นสุข. เมื่อประพฤติเช่นนั้น ก็เป็นการอุดหนุนธรรมะ ให้ความสะดวกในการประพฤติธรรม เป็นการบำรุงหัวใจของประชาชนผู้หนักอึ้ง จึงเป็นเหตุให้ได้ความเจริญ ไม่มีความเสื่อม.

แม้ในพุทธโอวาทข้อนี้ ประชาชนชาวไทย ก็ได้ปฏิบัติเป็นอย่างดี เช่นได้แผ่เมตตาจิตต์ไปในเพื่อนร่วมชาติแตะสัมณพราหมณ์ทั้งหลาย ภายในแตะภายนอกประเทศ โดยประกาศต้อนรับผู้หนีร้อนมาพึ่งเย็น แตะเมื่อมาแล้ว ก็จัดการช่วยเหลือให้ได้รับความสุขด้วยเครื่องอุปโภคบริโภคเป็นอันดี แตะได้ให้ธรรมิกการุขากแกกษุตามเนร โดยยึดถือพระธรรมวินัยแตะเหตุผลเป็นหลักแห่งการบำรุงตั้งเดริมคตอดมา.

รวมความว่า ธรรมทั้ง ๗ ประการนี้ ได้มาประดิษฐานในประเทศชาติของคนไทย แตะประชาชนชาวไทยก็ได้ประพฤติปฏิบัติตามอยู่แล้ว

จึงเป็นที่อุ้มนใจว่า จะมีความเจริญต่อไปในกาลข้างหน้า ดังตามพระ
 พุทธภาษิตที่โปรดประทานไว้ในท้ายพระสูตรว่า ยาวกัณฺฐจ ภิภุขเว
 อิมesu สตุตฺตสุ อปริหานิเยsu ฌมฺเมsu ภิภุขุ จสฺสฺสนฺติ” “ภิกษุ
 จักตั้งอยู่ในอปริหานิยธรรมทั้ง ๗ ประการนาค” “อิมะ สตุต
 อปริหานิยา ฌมฺมา ภิภุขุสุ สนฺทิสฺสิสฺสฺสนฺติ” “ธรรมทั้ง ๗
 ประการนี้ จักปรากฏอยู่ในหมู่ภิกษุเพียงใดก็” “วุฑฺฒิเยว ภิภุขเว
 ภิภุขุณิ ปาฏิกงฺขา โน ปริหานิ” “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความ
 เจริญย่อมเป็นหวังได้แก่ภิกษุทั้งหลายเพียงนั้น ไม่มีความเสื่อมเลย”
 ดังพรรณนามาด้วยประการฉะนี้.

ขออำนาจธรรมภาษิตที่เป็นความจริงนี้ แด่คุณพระศรีรัตนตรัย
 อันเป็นมิ่งขวัญของประชาชาติไทย ช่วยดลบันดาลประสิทธิประสาท
 คุ้มครองรักษาประชาชนชาวไทย ให้ห่างไกลจากภัยพิบัติอุบัตินคราย
 ประสพความสวัสดิคัมขัยโดยธรรม มีความเจริญรุ่งเรืองด้วยเกียรติ-
 ศักดิ์เกียรติคุณ ดั่งกาดนานเทอญ.

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร
ถนนพระสุเมรุ จังหวัดพระนคร
ณ. ท. พระพิมพ์มส. เอ็น. ร. น. ต. พิมพ์ที่โฆษณ

พ. ศ. ๒๔๘๔

